

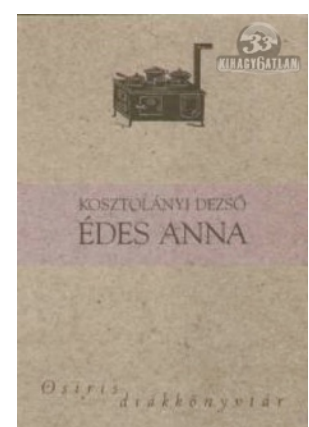

KÖZÖS
OLVASMÁNYOK
12. ÉVFOLYAM

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ: ÉDES ANNA

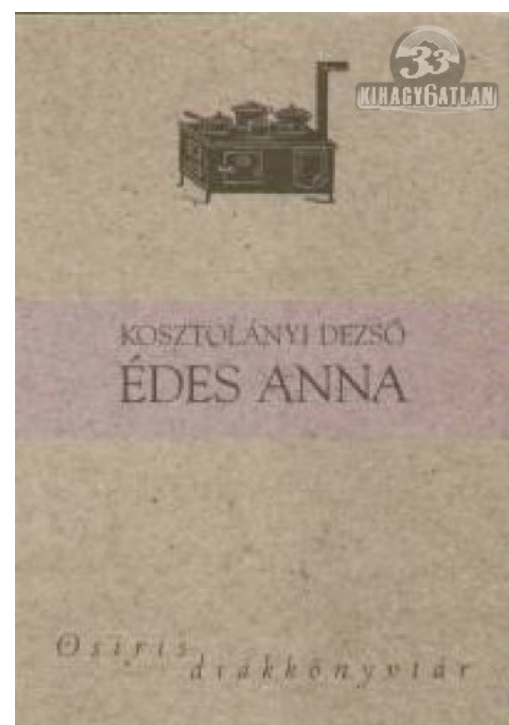
A véznácska parasztlány, Édes Anna Pestre szegődik, Víznyéltől méltóságosokhoz. Igénytelen, dolgos, készséges teremtmény, nem lop, nem eszik sokat, nem törí az edényeket – „eszményi” cseléd. Még a szerelem is csendben, a cselédszabályai szerint esik meg vele: a méltósága unokaöccsének vaságyra jön kedve, s néhány nap múlva nem marad más Annának, csak a keserves eszmélés és az embertelen testi kín. A tragédia váratlanul következik be: egy éjszaka Édes Anna meggyilkolja a gazdát. Kíméletlenül, majdnem közönyösen, mint aki feladatot hajt végre. Miért tette? Hiszen „jól bántak vele”, „semmi baja sem volt” – sópáncodtak az ismerős méltóságok és cselédlányok. Csak az öreg beteg doktor érez valamit az igazságból: „...Nem úgy bántak vele mint egy emberrel, hanem mint egy géppel.. Cudarul bántak vele..” Kosztolányi regénye a huszadik század magyar prózájának legjelentősebb alkotásai közé tartozik. A humánus, a részvét szólal meg lapjain, „amely – az Édes Annából idézünk – egy idegen életet éppoly végzetesen szükségesnek érez, mint az önmagáét.”

ÖRKÉNY ISTVÁN: TÓTÉK

„A Tóték... a magam szándéka szerint a kiszolgáltatottak tragikomédiája. ...Kölcsönös függőségben élünk, egy személyben vagyunk zsarnokok és áldozatok. ...hitem szerint az Őrnagy és a Tűzoltóparancsnok valójában egy személy. Ahhoz persze, hogy ebből drámai mű lehessen, össze kellett szikráztatni a benne rejlő pólusokat... ...A mű azt kérdezi, hogy véges-e vagy végtelen az elnyomottak tűrőképessége, és azt válaszolja: van ennek is végpontja, amelyen túl béketűrésünk elfogy, és föllázadunk.”
Örkény István

FRANZ KAFKA: ÁTVÁLTOZÁS

„Kafka elbeszélései rejtélyes, elemezhetetlen példabeszédek. Mágikus erejű, álomszerű metafora kibontása valamennyi. Hátborzongatóan képtelen lények és helyzetek jelennek meg bennük, de a hűvös, pedáns leírás a hétköznapi valóság látszatába öltözteti őket. A hétköznapi valóság elemei viszont kísértetiesen baljós színezetet öltenek. Mindezt ma már közkeletű szóval "kafkai"-nak szoktuk nevezni. Kafkától életében elbeszéléseinek csak egy része jelent meg nyomtatásban. A többi hagyatékban maradt, köztük számos töredékesen. Tele van novellakezdeményekkel Kafka naplója is. Ez a kötet Kafka elbeszéléseinek legjavát közli, a legjellegzetesebb és legmaradandóbb műveket. Az elbeszélések előző, teljes magyar kiadásától eltérően nem különíti el a Kafka életében megjelent és a hagyatékban fennmaradt novellákat, hanem nagyjából keletkezésük sorrendjében, ugyanakkor a Kafka által kiadott kötetek egységét is tiszteletben tartva válogat belőlük".

THOMAS MANN: MARIO ÉS A VARÁZSLÓ

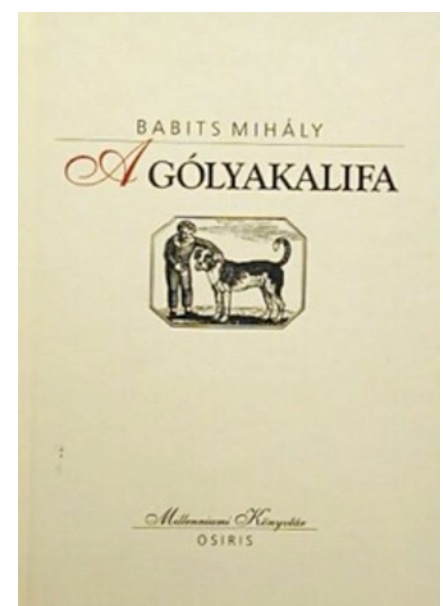
Furcsa, torz, gonoszarcú emberke érkezik egy olasz városkába. Cipolla, a bűvész, a varázsló. Démoni tekintetével, gúnyosan sértő hangjával és suhogó korbácsának erejével hatalmába keríti egész közönségét, fellobbantja a nemtelen szenvedélyeket, derék, tisztos polgárok, feddhetetlen életű asszonyok, marionett figurákként rángatják tagjaikat, miközben arcukat megdermeszti a rémület. A fasizmus, ez a szadista szörny végzi itt fertelmes bűvészmutatványait, az hozza fel a mélyből az emberben rejtőző állati ösztönöket. De Thomas Mann nemcsak azért írta meg 1930-ban ezt a remekművét, hogy az emberiség, a humanista erkölcs nevében tiltakozzék az emberhez méltatlan világ ellen, hanem azért is, hogy megmutassa: a világon mindenütt vannak Mariók, akik tiszták és beszennyezzhetetlenek, akik a maguk egészséges erejével végül mégis ellenállnak és elpusztítják a gyűlölt varázslót.

BABITS MIHÁLY: GÓLYAKALIFA

Tábory Elemér, a regény hőse kettős életet él. Ha „fekete Álma” nem árnyékolná be az ébrenlét óráit is, „Sonntagskind” lehetne, a szerencse gyermeke, akinek kedvez a sorsa, s akiben a képesség is megvan a boldogulásra és a létezés örömeinek teljes átélésére. A szorongató éjszakai álmok s az álmok emlékei azonban győznek a valóság fölött, eltömik az öröm forrásait, félelmetes hatalmukkal átrendezik, megváltoztatják Tábory Elemér belső világát. A folyton megújuló álmokényszer megalázó sorsot rajzoltat a képzelettel, nyomasztóan, kínzóan teljeset, amely csak asszociációkkal kötődik a másikhöz, s mely sokkal több emberé, mint a másik. Tábory Elemér álmában előbb egy asztalosinas életét éli, akivel kegyetlenül bánnak, s aki a kegyetlenkedésekre maga is brutalitással felel, azután pedig napidíjas pesti írnokként tengődik – nélkülözések, félelmek, szorongások között – egészen az öngyilkosságig. A gólyakalifa a személyiség-megoszlás modern, világirodalmi rangú regénye, s egyben izgalmasan szép vallomás is az emberi elkötelezettségről, a szenvedélyre való belső készenlétről.

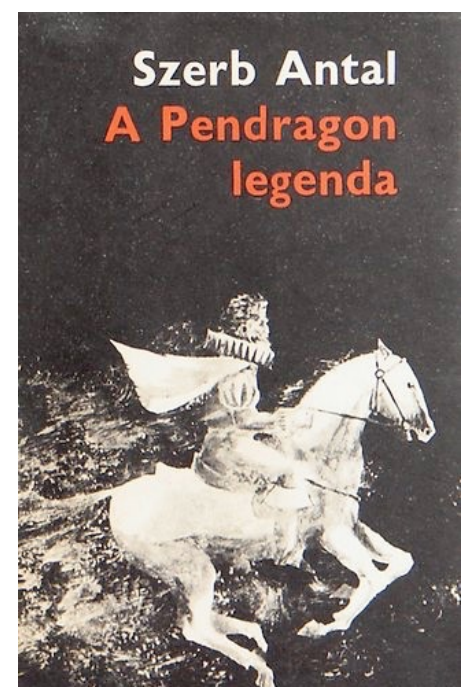

SZERB ANTAL: A PENDRAGON LEGENDA

Egy fiatal magyar tudós XVII. századi misztikusok után kutat a British Museum könyvtárában. Earl of Gwynedd, a Pendragon család feje meghívja várába, és Mrs. Eileen St. Claire, egy csodálatos fiatal nő, titokzatos gyűrűt küld az Earlnak az ifjú tudóssal.

Így kezdődik Szerb Antal egyedülállóan izgalmas, nagyszerű szatirikus detektívregénye, amely a legendákkal teli, varázsos walesi tájra viszi el az olvasót, ahol a képzelet szülte kísértetvilág a kor valóságos kísérteteivel ütközik össze egy hatalmas örökségért folyó izgalmas hajsza keretében.

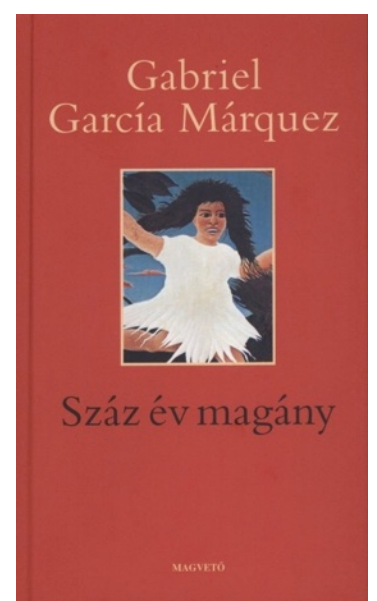

GABRIEL GARCÍA MARQUEZ: SZÁZ ÉV MAGÁNY

A hatalmas házban, ahol a Buendíák élnek, minden megtörténhet. Az öt generáció életét végigköveti a magány. Nincs olyan tagja a családnak, aki életét valamilyen módon ne magányosan élné le. Van, amelyikük a tengert járja, másuk szerzetes módjára elvonul a világtól, de híres, forradalmár katona is található közöttük. A család férfitagjainak két közös vonásuk van, az egyik a nevük: csak két variáció fordul elő José Arcadio és Aureliano.

Végeredményben e család történetének nincs optimista kicsengése. Egyikük sem tud boldogan élni, nem találják meg helyüket a világban. Talán olyan emberekből állt az öt generáció, akiknek nincs is dolguk itt a földön, csak véletlenül pottyantak ide. Ennek ellenére a Száz év magány fantasztikus könyv. Minden megtörténhet és minden meg is történik benne. Gyerekek születnek malacfarokkal, egy asszony egész életében földet eszik, és szülei csontjait a nyakában hordja, az első José Arcadio felesége, Ursula pedig legalább 120 évig él.

KERTÉSZ IMRE: SORSTALANSÁG

A Sorstalanság a legmegrázóbb magyar holocaust-regény.

Kertész Imre a valóságra eszmélés stációt rajzolta meg első jelentős művében. Hőse egy pesti zsidófiú, akinek először apját viszik el munkaszolgálatra, majd ő maga is táborba kerül. Olyan világnak leszünk tanúi, amelynek poklában nemcsak a való életről s a történelemről való tudás, hanem még a mindennapi tájékozódó készség is csődöt mond. A totalitárius állam lidércnyomásos, abszurd világa ez. Aki elszenvettségévé kénytelen válni, annak nincsen többé egyéni sorsa. Ez a sorsvesztés is hozzátartozik a náciizmus sötéti valóságához.

A Sorstalanság a legjobb magyar elbeszélői hagyományok fontos fejezete: műremek. Az előadásmód hűvössége, részletező pontossága, a patetizmust a tragédiából kiszűrő ironia filozófiai mélységet ad a műnek, és utánozhatatlan stílust eredményez.

